

УДК 378.018.43:78(045)

**УПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Дорош Тетяна Леонідівна,

канд. наук з держ. упр.,

професор каф-ри фортепіано,

Білка Наталія Олександрівна

Здобувачка

Комунального закладу

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

dorosh.tanja61@gmail.com

natakozina9@gmail.com

Анотація. У статті розкрито проблему дистанційного освітнього процесу, що здійснюється під час підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва. Здобувачка, на пряму підготовки «Музичне мистецтво», наводить приклади індивідуальних онлайн-занять зі спеціального музичного інструмента (фортепіано), що відбувались у дистанційному режимі. Особливу увагу приділено питанню щодо залучення здобувачів до проєктної діяльності, де в колективній співпраці формуються особистісні якості кожного учасника. Обґрунтовується необхідність застосування тих платформ, які є більш доступними та зручними для всіх учасників віддаленого освітнього процесу.

Ключові слова: дистанційний освітній процес, онлайн-заняття, здобувачі, майбутні фахівці музичного мистецтва.

Постановка проблеми. Реалії нашого життя різко змінилися, коли в увесь світ і в нашу країну прийшла небезпечна загроза під назвою «коронавірус COVID-19». Буквально з першого «карантинного» дня всі заклади освіти, у тому числі й вищі, змінили звичний формат аудиторних занять на освітній процес в системі онлайн, що відбувався в режимі реального часу. Суттєвою проблемою стала підготовка майбутніх фахівців, зокрема й музичного мистецтва, до дистанційного процесу. Оскільки він відбувається на відстані, то важливо зробити його ефективним, мобільним, гнучким, щоб і надалі здійснювалась професійна підготовка здобувача вищої освіти мистецького профілю навчання. Тому дослідження цього питання є актуальним і своєчасним.

Стан дослідження. В останні роки досить інтенсивно розвиваються науково-методичні основи дистанційного освітнього процесу. Учені І. Дичківська, В. Биков, В. Кухаренко, Н. Сиротенко, О. Рибалко, Ю. Богачкова та інші розглядають цю діяльність у взаємодії усіх учасників (об'єктів і суб'єктів навчання) на відстані, яка не передбачає тісного контакту між ними віч-на-віч. При цьому вони мають опанувати необхідними знаннями роботи з комп'ютером, обрати зручні програми, адаптуватись до самостійної організації та управління освітнім процесом. Отже, створення нових можливостей дистанційної освіти є надзвичайно важливим завданням для забезпечення професійної підготовки майбутнього фахівця, зокрема, музичного мистецтва, який буде мати такі якості, як висока моральність, особиста відповідальність, внутрішня свобода, налаштованість на максимальну самореалізацію, здатність досягати високої мети раціональним шляхом, і коректними засобами [3, с. 11].

Метою статті є дослідження дистанційного освітнього процесу під час професійної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Перед сучасною освітою постають ряд важливих завдань, які слід розв'язати, зробити цей процес цікавим, творчим та таким, щоб задовольнив потреби всіх учасників. У зв'язку з цим відбуваються істотні зміни в проведенні дистанційних занять, застосовуються різноманітні

Інтернет ресурси, обираються ті платформи, що дозволяють розкрити весь творчий потенціал здобувачів. На думку О. Туриніної, творча особистість, яка внаслідок впливу зовнішніх факторів, набуває потрібні для актуалізації творчого потенціалу додаткові мотиви, особистісні утворення, здібності, що сприяють досягненню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності [5, с. 60]. Особистісний, креативний характер освіти – одні з основних рис дистанційного освітнього процесу.

Під дистанційною освітою розглядається відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедіа [2]. Варто вказати, що на першому етапі дистанційної професійної підготовки майбутнім фахівцям музичного мистецтва необхідно:

- знати потреби й можливості всіх учасників освітнього процесу;
- володіти комп'ютерною технікою на належному рівні, визначити ресурси, що допомагають отримувати зворотний зв'язок;
- дотримуватись установленого розкладу проведення дистанційних музичних занять (узгодженість із усіма суб'єктами), раціонального використання часу для власної самостійної роботи;
- уміти аналізувати, співставляти, систематизувати, узагальнювати теоретичний матеріал, творчо розв'язувати проблемні ситуації;
- залучатись до різних видів творчої діяльності (робота над музичними творами, участь у проєктах, дистанційних студентських конкурсах);
- уміти створити відеоролики своєї гри, підготувати доповіді до конференції, презентацію свого виступу.

Отже, дистанційні музичні заняття мають стимулювати майбутніх фахівців музичного мистецтва до активної діяльності, мобілізувати їх знання й досвід, урахувати здібності кожного, передбачати різні стилі навчання, забезпечувати дієздатний зворотний зв'язок для моніторингу освітнього процесу й оцінювання всіх суб'єктів цієї діяльності.

У професійній підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва найбільш розповсюдженими засобами дистанційної освіти є:

- електронна пошта (G-mail);
- WWW – інформаційна система (для пошуку й вибору інформації);
- Zoom – для віддаленого конференц-зв'язку, дозволяє передавати одночасно звук і зображення;
- Telegram – програмне забезпечення, за допомогою якого можна обмінюватися текстовими повідомленнями, передавати відео файли (він підтримує відео-дзвінки, редагує текстові повідомлення, форматує власне відео-виконання);
- Skype – програма, дозволяє здійснювати відео-виклики, проводити конференції, надсилати музичні відео, обмінюватися файлами з іншими користувачами;
- Viber та WhatsApp – мобільні додатки для голосових повідомлень та відеодзвінків між користувачами;
- Google Duo – має якісне HD-відео, швидко приймає відеодзвінок.

Варто підкреслити, що у форматі реального часу проводяться індивідуальні музичні онлайн-заняття зі спеціального фортепіано, відео-конференції, обговорюються питання щодо участі в Усеукраїнських студентських конкурсах та онлайн проєктах. Здобувачі не відчують себе відстороненими від освітнього процесу, обирають зручну платформу для спілкування.

Під час проведення індивідуальних музичних онлайн-занять застосовуються Viber video-зв'язок, Google Duo. Цими додатками можна користуватися на мобільних телефонах, планшетах, ноутбуках, комп'ютерах. У режимі реального часу грають-розігруються гамами та вправами до них, досягають гармонічний стан ігрового апарата, щоб відчути впевненість і комфорт. У творах великої форми (наприклад, Г. Ліхнер. Рондо) приділяють увагу гармонічному аналізу класичної музики, обирають зручну аплікатуру, досягають незмінного темпового руху, працюють над технічними пасажами,

щоб у майбутньому не відчувати труднощів у виконанні. Майбутні фахівці музичного мистецтва отримують поради щодо прослуховування класичної музики в оркестровому звучанні на YouTube-каналі (сайт в Інтернеті компанії Google) для усвідомлення стильових особливостей музики того чи іншого композитора, умінні відтворити на фортепіано тембральне забарвлення різних музичних інструментів. Слід зазначити, що питання диференціації виразності при відтворенні головної мелодії має важливе значення: налаштовує на образний зміст твору, дає відчуття цільного, упевненого виконання. Отже, при правильній організації занять можна досягти високої ефективності дистанційного навчання, застосовуючи нові платформи, сучасні педагогічні прийоми.

Не менш важливим у дистанційному режимі є підготовка здобувачів кафедри фортепіано комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради до Всеукраїнського конкурсу есе: «Як коронавірус вплине на європейську інтеграцію та солідарність: випробування кризою, шанси на оновлення», що здійснювався Українською Асоціацією Викладачів та Дослідників Європейської інтеграції. Для колективної зустрічі використовували відео-зв'язок через мобільний додаток Viber та платформу Zoom. Основна мета конкурсу – мотивувати до спільної роботи в набутті здобувачами досвіду дослідницької роботи, самостійного пошуку відповідної інформації на просторах Інтернету, об'єднати розвиток їх інтелектуальних здібностей, дослідницьких умінь і творчого потенціалу й на цій основі формувати компетентну, активну, творчу особистість. Кожен учасник здійснював ретельний вибір матеріалу, збирав інформацію, обробляв джерела, при цьому накопичував нові знання та виказував власні ідеї. Такий підхід був необхідним, щоб скомпонувати в один зміст логічно сформульовані думки, привчитися взаємодіяти, працювати в команді. Взаємодія, – на думку авторів навчального посібника «Технологія створення дистанційного курсу», – це не тільки обмін інформацією, а й обмін особистим досвідом, оцінкою щодо

доречності й достатності інформації, можливість запропонувати власну стратегію, оцінку ситуації тощо [1, с. 120].

На підготовчому етапі, під час першої дистанційної зустрічі, науковий керівник оголосила здобувачам освіти мистецького профілю навчання умови та основні завдання конкурсу, провела усне опитування учасників:

– як Ви розумієте дефініцію поняття «інтеграція»? Назвіть синоніми до цього слова;

– як Ви розумієте, що таке «солідарність»? Які Ви знаєте приклади солідарності?

– якою є Ваша власна точка зору щодо глобальної кризи, яка виникла в усьому світі;

– із яких джерел Ви черпаєте інформацію про цю проблему?

– як, на Вашу думку, мають діяти країни між собою в період цієї пандемії?

Ці питання є вагомими в сумісній праці, оскільки вони допоможуть розкрити зазначену тему, здійснити цікавий добір деталей. Не менш важливим є й логічне мислення, уміння виказати власну аргументовану точку зору та переконливо її довести. У своїх відповідях учасники-автори підкреслили про необхідність взаємодопомоги, творчу співдружбу між країнами, де мають домінувати спільні цінності, дії на користь людини й заради людини. На їхню думку, у боротьбі з поширенням коронавірусу важливою є міжнародна солідарність, спільна взаємодія всіх країн світу.

Для написання есе було досліджено значну кількість літературних та Інтернет джерел, отримано консультацій та порад від наукового керівника.

Під час другої зустрічі розглядалися такі питання:

– обрання відповідального (для збору інформації від учасників);

– визначення групи авторів для участі в конкурсі;

– затвердження складеного тексту (есе «Усе буде добре!»);

– своєчасне оформлення всіх необхідних матеріалів до конкурсу;

– у телефонному режимі відзвітуватися про проведену роботу.

У період другої дистанційної зустрічі було зазначено, що есе відповідає зазначеній тематиці та умовам конкурсу, загальний обсяг якої складає 1000 слів. Зустріч завершилась позитивними емоціями, із побажаннями «Залишатися вдома», берегти себе й своїх рідних. Інформація про результати відбору есе була повідомлена на особисту електронну пошту авторів. Отже, дистанційний процес наповнюється власними напрацюваннями, висновками, прикладами, завданнями, які ілюструють розуміння здобувачами отриманих знань. Окрім цього, постійно підтримується зворотний зв'язок з усіма учасниками, накопичується досвід опрацювання великого обсягу інформації з мережі. Активне включення до цього проєкту дає можливість майбутнім фахівцям музичного мистецтва засвоїти новий матеріал, точно застосовувати терміни й поняття за обраною темою, виділяти головну думку, працювати в колективі, тим самим формуючи особистісні якості. Без сумніву можна констатувати, що повна дистанційна система має передбачати такі можливості: технологічну підтримку, навчальні ресурси, навчальний проєкт та розробку, політику вибору напряму на створення інформаційного середовища для дистанційного навчання [1, с. 123]. Не можна не погоджуватися з тим, що участь у проєкті здобувачів освіти має значні переваги: сприяє розвитку дослідницьких і творчих якостей, активізує їх пізнавальну діяльність, формує вміння здійснювати пошук, обробляти й застосовувати відповідну інформацію, набувати досвід.

Цікавим фактом стала наступна подія: з нагоди дня Європи в Україні 2020 в академії було реалізовано онлайн проєкт «Подорож закладами освіти Європи: історія та сучасність», де з мережі Інтернет обирався найстаріший, найбільший, найсучасніший, найкреативніший європейський університет. Кожен із учасників здійснював пошук ілюстрацій та фото, у довільній формі робив допис: як відбувається освітній процес, чому цей заклад вартий уваги, які випускники стали відомими особистостями в культурній сфері. Майбутній фахівець музичного мистецтва дослідила найстарішу Лондонську академію музичного та драматичного мистецтва (LAMDA), що заснована в 1861 році. Здобувачка підкреслила, що в Академії реалізовується професійна підготовка

акторів, керівників сцен, режисерів та дизайнерів, незалежно від національної належності осіб та їхніх статків. Вона довела, що заклад LAMDA вартий уваги студентів, які хочуть знайти своє призначення та стати справжніми фахівцями в своїй справі. Можемо констатувати, що пізнавальна атмосфера, яка панувала під час цього дослідження, сприяла формуванню творчої особистості, діяльність якої відрізняється новизною, неповторністю, оригінальністю, для якої потреба в творчості є життєвою потребою [4, с. 121].

Отже, розглянуті питання дозволяють зробити **висновки** щодо залучення здобувачів до дистанційного освітнього процесу, що, безумовно, позитивно позначається на інтелектуальному розвитку майбутніх фахівців музичного мистецтва, формують у них потенціал, який відповідає сучасним вимогам, а саме: здатність залучатися до музичних онлайн-занять, інноваційних методів навчання, розвивати креативні здібності, критично мислити, співпрацювати в колективі (встановлювати комунікативні зв'язки).

Перспективи подальших досліджень дозволять сформувати нове середовище для продуктивного спілкування, обміну інформацією, співпраці зі всіма учасниками віддаленого процесу з метою підвищення ефективності, набуття відповідного досвіду, результативності освітньої діяльності.

Список літератури

1. Биков В. Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г., Рибалко О. В., Богачков Ю. М. Технологія створення дистанційного курсу : навч. посіб. ; за заг. ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. Київ : Міленіум, 2008. 324 с.
2. Дистанційна освіта / Освітній портал. URL : <http://www.osvita.org.ua/distance/> (дата звернення : 25.10.2020).
3. Дичківська І. М. навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 352 с. (Альма-матер).
4. Освітні технології : нав.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за ред. О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2004. 256 с.

5. Туриніна О. Л. Психологія творчості : навч. посібник. Київ : МАУП, 2007.
160 с.